

Bava Kamma (113b)

As in the instance where Shmuel bought a gold bowl from a Cuthean, who thought it was a copper one, for four zuz, and [Shmuel] "swallowed" [i.e. removed] one zuz from the payment. — Ravina and a Cuthean bought a palm tree for the purpose of cutting it up and sharing the segments. [Ravina] said to his attendant, "Go first and take my pieces from the bottom [of the tree], for the Cuthean considers only their number."

Chullin (Mishnah 93b)

A person may send a thigh to an idolater with the *gid hanasheh* inside it, because its place is discernible.

Chullin (Gemara 94a)

Or, if you prefer, say that the reason that the Mishnah prohibits sending a cut-up thigh to an idolater without removing the *gid hanasheh* is because [the Jew] is "stealing his mind" [i.e. he is misleading the idolater], for Shmuel said: It is forbidden to "steal the minds" of people, including the mind of an idolater. However, this ruling of Shmuel was not stated explicitly; rather, it was derived by inference from an incident involving Shmuel. For Shmuel was crossing a river in a ferry, and he said to his attendant, "Compensate the ferry operator." [The attendant] compensated him, and [Shmuel] was upset. What is the reason that he was upset? Abaye said: ונהבה ניהליה במר; Because it was a *tereifah* hen that he gave him; and he gave it to him instead of a properly slaughtered hen. Rava said: [Shmuel] told [his attendant] to give him an *anpek* to drink, and he gave him diluted wine.

המקילים

רש"י (ב"ק קג:): ועוד טעות אחרת שעייב זה מדמיו והטעהו בחשבון שלקח ג' זה במקום ד'. כנסת הגדולה (שמח, הגה"ט ג) - וכן נראה גם כן מעובדא דרבינא.

ים של שלמה (ב"ק י, כ) - לפירושו שריא להטעות את הגוי היכא דלא ידע... ואפילו לפירוש רש"י שפירש שהישראל הטעה הגוי בחשבון היינו משום דסבירא ליה הפקעת הלואה שרי ורש"י מדמה זה להפקעת הלואה מאחר שקנה ישראל המזרק במשיכה נעשה עליו הד' זה בחוב והלואה ומשום הכי שרי ולא גזירנן שמא יכוון הגוי לבדוקו כך הוא סברת רש"י, אבל היכא שמטעה את הגוי בחשבון שאינה הפקעת הלואה, כגון שאתה קונה ממנו כלים או דבר אחר ואתה מטעהו שמוסיף לך במנין או שאתה מטעהו שמוסיף לך דמים כגון שהוא קנה ממך או חייב לך, אזי רש"י נמי מודה שהוא אסור דהוי גזל הגוי ממש ואסור אפילו היכא דליכא חילול השם. מחנה אפרים (הל' גזילה סי' ד) - ולע"ד אין נראה כן בפירוש רש"י... אלא טעמו של רש"י ז"ל דכל שאינו מוציא מידו של גוי שלא מדעתו כענין גזל וגניבה אלא שהגוי נותן לו בטעות לא חשיב גזל.

גניבת דעת

שלחן ערוך (חושן משפט רכח, ו) - אסור לרמות בני אדם במקח וממכר או לגנוב דעתם כגון אם יש מום במקחו צריך להודיעו ללוקח אף אם הוא עכו"ם לא ימכור לו בשר נבילה בחזקת שחוטה. סמ"ע (רכח, ז) - אף על פי שאין בו אונאת ממון מכל מקום הוה ליה להודיע והוא דומה לגניבת דעת דאסור אף על פי שאין בו חסרון ממון.

רמב"ם (הל' גזילה יא, ד) - אבל להטעותו אסור.

רמב"ם (הל' גניבה ז, ח) - וכן אסור להטעות את הגוי בחשבון אלא ידקדק עמו שנאמר "וחשב עם קונוהו".

מרדכי (ב"ק קנח) - פירש ראב"ה דוקא כשהכנעני טועה בעצמו אבל לא שמתעהו דהא אמר שמואל פרק גיד הנשה אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של כנעני ולא היא דעתו חמור ממנו.

ים של שלמה (ב"ק י, כ) - לפירוש [רש"י] שריא להטעות את הגוי היכא דלא ידע... ולא נראה לי כלל להטעותו בחשבון, דלא שרי טעות הגוי אלא בטעה מעצמו, אף דהפקעת הלואה שרי היינו מה שאתה חייב לשלם לו או דרך מכס או דרך חוב, אבל מה שהוא בעת המקח דומה לגוזל כאילו אתה לוקח את שלו בעל כרחו והיינו אתה גוזל זהב משלו, ועוד נ"ל לאסור משום חילול השם דשמא הגוי מכוון לבדוק.

השבת הטעיית עכו"ם

מחנה אפרים (הל' גזילה סי' ד) - אף על פי שאסור להטעות לגוי מכל מקום לא קא חשיב גזל כדי לחייבו להחזיר.

שער משפט (שמח, ב) - לפי מה שמבואר במרדכי ובסמ"ע הטעם משום דאסור לגנוב דעתו של עכו"ם אם עבר ועשה כן אין צריך להחזיר כיון דטעות העכו"ם מותר רק דאסור משום גניבת דעת אם כן מה שעבר עבר ולא בר חזרה הוא... אך לפי מה שהכריע מהרש"ל דלהטעותו בחשבון אסור משום דהוי כגונב ממון הכותי ממש אם כן חייב להחזיר לו.

מסקנות

רמ"א (חושן משפט שמח, ב) - טעות עכו"ם כגון להטעותו בחשבון או להפקיע הלואתו מותר ובלבד שלא יודע לו דליכא חילול השם, ויש אומרים דאסור להטעותו.

שלחן ערוך הרב (ז, ד) - אפילו קנה חפץ מנכרי אסור להטעותו בחשבון בנתינת מעות בעד החפץ כמו שנאמר "וחשב עם קונוהו" שהרי אין הנכרי מקנה לו החפץ אלא בעד סכום מדמים שפסק לו והמטעהו בחשבון המעות הרי זה כגונב החפץ ולא כמפקיע חובו.

ערוך השלחן (שמח, ב) - בזמן הזה בכל מדינות אלו אסור מן התורה שום הטעה והערמה ואין שום חילוק בין ישראל לאינו ישראל, ויש מי שרוצה לומר דהשבה ליכא בעכו"ם ולא משמע כן מהפוסקים.

ספר ממון ישראל (עמ' 45) - ושמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א שלהלכה ולמעשה צריכין לנהוג כדעה שניה מאחר שרוב ראשונים סוברים הכי ומובא ברמ"א. אבל בדיעבד אם כבר הטעהו אינו צריך להחזיר לו דיש לצרף כל הסוברים דאפילו בגזל עכו"ם אינו חייב להחזיר. (נר' דר"ל דלא מיבעיא לפי דעה שניה ברמ"א דאסור מטעם גניבת דעת... אלא אפילו לדעת מהרש"ל דסובר שלהטעותו הוא גזל ממש מ"מ יש לצרף כל הסוברים דגזל עכו"ם אך דאסור מ"מ אין בו דין השבה.)

אגרות משה (א, פח, הובא שם) - ומה ששאלת בחפצים שבאו לידך ברמאות פשוט שהוא כמו בגניבה וצריך להחזירם אם הם בעין, ואם אינם בעין חייב בתשלומין וראוי להחמיר אף לעכו"ם.

ספר ממון ישראל (רז"נ גולדברג ח) - נהג צעיר שרשם את הרכב שלו בחברת ביטוח עכו"ם תחת שם של אדם מבוגר יותר כדי להזיל את מחיר פרמיית הביטוח הוי הפקעת הלואה, וגם המהרש"ל יודה שאין בזה משום גזל. אך לתבוע מהחברה עבור נזקים שקרו לרכבו אסור לדעת המהרש"ל כיון שלקוח מידם ממון שאין מגיע לו והוי גזל ממש, ולפי דעה שניה ברמ"א אסור מטעם גניבת דעת, אמנם לפי דעת ראשונה יהיה מותר אלא דלא קי"ל כדעה זו. ויש חיוב גמור לשלם לחברת ביטוח עבור התחייבותם לשלם לו כשיקרה אסון... ובחברת ישראל עובר על איסור עושק כשמטעה אותה מסכום ממון המגיע לה, ובחברה של עכו"ם דינו כשאר הפקעת הלואה של עכו"ם.